

APROXIMACIÓ A LA TOPONÍMIA DE COCENTAINA A FINALS DEL S. XVIII

Irene MANCLÚS CUÑAT

La present comunicació, tot i essent una aportació molt petita, té com a objectiu en primer lloc mostrar la vàlua que la documentació eclesiàstica, i en aquest cas, la documentació procedent del Fons Històric de l'Arxiu Metropolità de València té per a l'estudi de la nostra història.

A la Secció anomenada «Autos sobre Diezmos», hem trobat un important procés iniciat l'any 1785 per Benito Sebastián, rector de l'església de San Salvador de la vila de Cocentaina.

En aquest procés el rector d'aquesta església insta actuacions davant la Cúria Arquebisbal perquè la desmembració d'aquesta església de la seua principal, en aquest cas la de Santa Maria de la mateixa Vila, siga efectiva d'acord amb el decret de desmembració donat en 1774 sobre separació i dotació de béns.

En Benito Sebastián sol·licita que les primícies que li corresponen a la seua parroquia en raó del territori que li fou atorgat pel dit decret de desmembració li siguen pagades directament a ell, puix, fins aquest moment, eren cobrades pel rector de la església de Santa Maria, i aquest restava obligat al pagament anual d'una pensió.

Entre la documentació aportada en el desenvolupament del plet hi trobarem dos plànols del terme municipal de Cocentaina i el motiu pel qual foren inclosos fou que Pascual Capapé, rector de l'església de Santa Maria, sol·licità la confecció d'un plànol en què s'expressaren les terres franques i les terres petxades pertanyents a aquest terme. Però les discrepàncies entre ambdós rectors feren que cadascun designara un pèrit per a la confecció del plànol, resultant que cadascun pèrit en confeccionà un i tots dos varen ser aportats al procés.

La nostra tasca es centra en la publicació d'aquests plànols, realitzant d'una banda la reproducció fotogràfica dels originals i d'altra la transcripció de les llegendes que hi apareixen.

A la transcripció hem respectat totes les grafies, tal i com apareixen als originals, tant sols hem introduït la barra per assenyalar el canvi de línia.

A la fi incloe un índex dels topònims amb indicació del plànol on es troben i el terme utilitzat actualment.

TRANSCRIPCIÓ DE LES LLEGENDES DELS PLÀNOLS

Mapa 1⁽¹⁾

Mapa del término Municipal de Concentayna

La línea colorada señalada con la letra a / comprende el territorio que pretende el Cura de San Salvador

1. Villa/
2. Arraval/
3. Convento de Monjas/
4. Convento de Religiosos/
5. Castillo/
6. Hermita de Sta. Barbara/
7. Hermita de San Christoval/
8. Hermita del Oreto/
9. Puentes del Camino de Alcoy/
10. Puente del Camino de la Alcudia
11. Lugar de la Alcudia/
12. Lugar de la Alqueria de Aznar/
13. Molinos arineros/
14. Camino de Benilloba/
15. Camino de Alcoy/
16. Collado de Zabata propio de este/
17. La Comua propia de la Villa/
18. Camino que va a Muro/
19. Camino que va a Gandia/
20. Baronía de Penella/
21. Lugar de San Rafael de Dn. Josef Descalz/
22. Rio de Alcoy/
23. Rio de Penaguila/
24. Camino del Puntarró/
25. Barranco de las Fontanellas/
26. Puente del Camino de Valencia/
27. Secanos/
28. Alquerias de Benifloret/
29. Molino papelero de Merita
30. Camino de Valencia/
31. Barranco Sordo/
32. Hoya ancha/
- Las tierras francas se distinguen con F/ y las pechadas con P/
33. Barrio de Fraga/
34. Alqueria de Canicia/

Escala de Brasas Reales/⁽²⁾
Miguel Juan Botella⁽³⁾

(1) Arxiu Metropolità de València, Fondus Històric, sig. 308/1, fol. 550

(2) Representació gràfica de l'escala.

(3) Anotació situada fora del marge.

Mapa 2⁽⁴⁾

Indise de este plan que se / mando haser por el Comisario cura de Al-/coi a los Peritos nombrados por las partes de / todo el territorio de la primicia que oi / dia precibe Señor Cura de Santa Maria de la Villa/ de Cosentaina [la lista encarnada de que corre de ca- / mino de dreha (*sic*) es de San Salvador/

1. Sitio de la desmembracion de San Salvador / que tiene señalado según la escritura que es / del camino de Valencia asi de la drcha al ter- / mino de Alcoi y por el camino de Benilloba, a la drecha. /

2. Partida de Penella desdel Rio de Alcoi hasta el termino / de Benilloba y termino de Alcoi.

3. Partida de Huertas de Algar que estan a la orilla / del Rio de Alcoi a la parte de Penella y el Secano. /

4. Partida de Mas abajo que son las de la Torre, y las / de Benideu, a la misma parte de Penella. /

5. El Molino Papelero, y el Secano de Penella.

6. Barranco de Penella, y en el mismo número la sequia / de Calandria. /

7. Partidas de Uertas de Benideu, de la Parte del Rio / y Secano hasta el Camino de Alcoi y las uertas de / Beniasent, y secanos. /

8. Partida de uertas de Algar a la orilla del Rio y / secano hasta el camino de Alcoi. /

9. Partidas de tierras de Gormach, y Alberri, y Ta- / leco desde el camino de Alcoi arriba./

10. Partida de la Plana asta la sierra de Mariola / y su termino como demuestra el Plan, con sus lomas./

11. Los Puentes del Camino de Alcoi para Co-/sentaina. 1. Puente de Gormach. 2. Puente de / Vila nueva. 3. Puente de las moreras./

12. Situacion de la Raval, el Convento, y el Castillo y / el numero 2. Las Casas de Fraga /⁽⁵⁾

13. Rio de Alcoi, y n° 14 Rio de Penagila /⁽⁶⁾⁽⁷⁾

1. Situacion de la villa, y todo su territorio que va / con una lista amarilla por todo su territorio. /

2. Camino de Gandia y Alcudia, y Alqueria.

3. Tierras de las Alquerias y Huertas de Benifloret / y las de abajo aste el rio de Alcoi y Penagila /

4. Tierras o Huertas de beniasent bajo el camino / de la desmembracion. /

5.6. Huertas de la partida del Real Blanco, y Alcofra / y Buelta, del Rociñol, y Pontarro, asta el Rio. /

7. Uertas de la partida de Fraga, y la partida del Rei chic, y la de las chovades, aste el / rio, y el Barranco de Solc. /

8. Huertas y secano desde el Camino de Valencia / aste el rio de Alcoi, de la Alcudia. /

9. Uertas de la partidad de Benataire, y las de la Al-/queria aste el Rio, a la parte del Barranquito. /

(4) Arxiu Metropolità de València, Fondus Històric, sig 308/1, fol. 551

(5) Línia roja separant el text.

(6) Línia negra separant el text.

(7) Línia groga separant el text.

10. Huertas de la partida de Arpella, y las de Pequis / y el Secano. /
11. Uertas del barranquito al lado de Pequis. Ca- / mino de Muro. /
12. Partida de la Cabaña oliveras, y viñas aste el / termino de Muro, y el de Gorga. /
13. El Barranco de Caraita. /
14. El territorio que ai del barranco de Caraita / asta el barranco, inmediato que se llama de la / foya, ai algunas uverte a la orilla del Rio y Se- / canos oliveras, y viñas, asta el termino de Gorga./
15. Partida de tierras del barranco de la foya, asta / el Barranco del Garser, oliveras y viñas. /
16. Partida de tierra del Barranco del Barser asta el / barranco de la Perera, Oliveras y viñas. /
17. Heredad del Cañolar, y Morop, y el Pinar del / Dr. Migel, termino de Benilloba, y Cosentaina/

E las letras que se han puesto en tierras fran- / cas y pechadas son de F. que son las 209 / y las Pechadas que es la P. son 239 /⁽⁸⁾

Escala de Brasas Reales Redusidas por 100, pa-/sos, asen los 100 pasos 31 brasa real, los 1000 / pasos asen 310 Brasas Reales /⁽⁹⁾

En Cumplimiento de lo Mandado en la Comi-/sion sobre la formacion del Plan de todo el territorio o término de que percibe la Primi- / cia el Qura de Santa Maria, de esta villa de Concenaina, presento el presente, arreglado / a lo prevenido y mandado en dicha comi- / cion, y por ser asi lo firmo y juro/

Andres Reig. /
Josef Cascant⁽¹⁰⁾

FITXA TOPÒNIM

- 1 ALBERRI, partida de
- 2 ALCOFRA, partida de
- 3 ALCOI
- 4 ALCOI, término de
- 5 ALCOY, camino de
- 6 ALCOY, rio de
- 7 ALCUDIA, camino de
- 8 ALCUDIA, lugar de la
- 9 ALGAR, partida de las huertas de
- 10 ALQUERIA, camino de
- 11 ALQUERIA, partida de
- 12 ARPELLA, partida de
- 13 ARRAVAL, RAVAL
- 14 AZNAR, lugar de la Alqueria de
- 15 BARRANCO DE CARAITA
- 16 BARRANCO DE LA FOYA

PLAN. TERME ACTUAL

- 2 Alberri, partida de
- 2 Alcofra, partida de
- 2 Alcoi
- 2 Alcoi, terme de
- 1'2 Alcoy, camí de
- 1'2 (Serpis, riu)
- 1'2 Alcúdia, camí de
- 1 Alcúdia, l'
- 1'2 Algar, partida de
- 2 Alqueria, camí de
- 2 Alqueria, partida de
- 2 Arpella, partida de
- 1'2 Raval
- 1 Aznar, l'Alqueria de
- 2 Barranc de Caraita
- 2 Barranc de la foya

(8) Línia groga separant el text.

(9) Representació gràfica de l'escala.

(10) Signatura molt petita situada a la part posterior del plànol.

FITXA TOPÒNIM

17 BARRANCO DE LA PERERA
18 BARRANCO DE LAS FONTANELLAS
19 BARRANCO DE SOLC
20 BARRANCO DEL BARSER, GASER
21 BARRANCO SORDO
22 BENATAIRE, partida de
23 BENIASENT, huertas de
24 BENIDEU, partida de
25 BENIFLORET, alquerías de
26 BENILLOBA, camino de
27 BENILLOBA, termino de
28 BUELTA, partida de
29 CABAÑA, partida de
30 CALANDRIA, sequia de
31 CANICIA, alqueria de
32 CASTILLO
33 CAÑOLAR
34 CHOVADES, partida de
35 COCENTAINA
36 COMUNA PROPIA DE LA VILLA
37 CONVENTO
38 CONVENTO DE MONJAS
39 CONVENTO DE RELIGIOSOS
40 FRAGA, barrio de
41 FRAGA, casas de
42 FRAGA, partida de
43 GANDIA, camino de
44 GORGA, termino de
45 GORMACH, partida de
46 HERMITA DE SAN CRISTOVAL
47 HERMITA DE STA. BARBARA
48 HERMITA DEL ORETO
49 HOYA ANCHA
50 MARIOLA, sierra
51 MERITA, molino papelerero de
52 MOLINOS ARINEROS
53 MOROP
54 MURO, camino de
55 MURO, termino de
56 PENAGUILA, rio de
57 PENELLA
58 PENELLA, baronia de
59 PENELLA, partida de
60 PENELLA, secano de

PLAN. TERME ACTUAL

2 Barranc de la Perera
1 Barranc de les Fontanelles
2 Barranc de Solc
2 Barranc del barser
1 Barranc Sord
2 Benataire, partida de
2 Beniasent, horts de
2 Benideu, partida de
1'2 Benifloret, alqueries de
1'2 Benilloba, camí de
2 Benilloba, terme de
2 Buelta, partida de
2 Cabanya, partida de
2 Calàndria, séquia de
1 Canícia, alqueria de
2 Castell
2 Canyolar
1 Jovades, partida de
1'2 Cocentaina
1'2 Comuna de la villa
2 Convent de Sant Francesc
1 Convent de Sta. Clara
1 Convent de Sant Francesc
1 Fraga, barri de
2 Fraga, cases de
2 Fraga, partida de
1'2 Gandia, camí de
1'2 Gorga, terme de
2 Gormach, partida de
1 Ermita de San Cristòfol
1 Ermita de Santa Bàrbara
1 Ermita de l'Oreto
1 Foia Ampla
2 Mariola, serra de
1'2 Merita, molí de paper
1 Molins fariners
2 Morop
1'2 Muro, camí de
1'2 Muro, terme de
1 Penàguila, rio de
2 Penella
1 Penella, baronia de
2 Penella, partida de
2 Penella, secà de

FITXA TOPÒNIM

61 PEQUIS, partida de
62 PINAR, el
63 PLANA, partida de la
64 PONTARRO, partida de
65 PUENTE DE GORMACH
66 PUENTE DE LAS MORERAS
67 PUENTE DE VILA NUEVA
68 PUENTE DEL CAMINO DE LA ALCUDIA
69 PUENTE DEL CAMINO DE VALENCIA
70 PUENTES CAMINO DE ALCOI
71 PUNTARRO, camino de
72 REAL BLANCO, partida de
73 REI CHIC, partida de
74 ROCIÑOL, partida de
75 SAN RAFAEL, lugar de
76 SAN SALVADOR, (esglesia de)
77 SANTA MARIA, (esglesia de)
78 SECANOS
79 TALECO, partida de
80 TORRE, partida de
81 VALENCIA, camino de
82 VILLA
83 ZABATA, còllado de

PLAN. TERME ACTUAL

2 Pequis, partida de
2 Pinar, el
2 Plana, partida de la
2 Pontarro, partida de
2 Pont de Gormach
2 Pont de les moreras
2 Pont de la Vilanova
1 Pont del camí de l'Alcúdia
1 Pont del camí de València
1'2 Ponts del camí d'Alcoi
1 Puntarró, camí de
2 Real blanc, partida de
2 Rei xic, partida de
2 Rossinyol, partida de
1 San Rafael
1'2 San Salvador, església de
2 Santa Maria, església de
1'2 Secans
2 Taleco, partida de
2 Torre, partida de
1'2 València, camí de
1'2 (Cocentaina)
1'2 Zabata, coll de